

Tractatus secundarum inten-
tionum logicaliū vtilissimū
scotistis nouellis & ad cę-
teras intentiones secun-
das. s. grāmaticales
& rethoricales
perfecte
cognoscendas
splendidissimū lu-
men prebet stu-
dentibus.

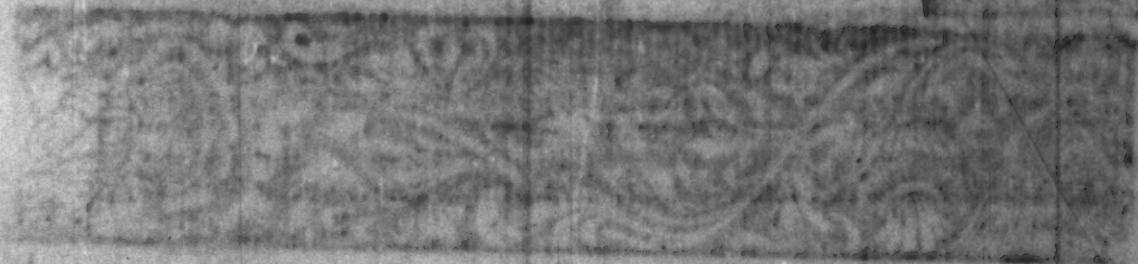
...

Venūdan'tur apud Io. Thorne.
Anno Dñi .M. CCCC, xxvii.

100-14

¶ Libellus de intentionibus secundis logicalibus.

Benefundatum præexigit debitum fundamē-
tum. ¶ Nobis ergo intentiones logicales

artificialiter fundare volentes opus est. ut primo nobis ma-
nifestentur eorum fundamēta. Et per ceteris ea in quibus sta-
batur quinque vniuersalia. Secundo dicendum est qualis sit modus
fundandi dicat in friones. Tercio quales sunt in se ipsos sine
accepte. Quarto determinandum est de eis in comparatione
ad fundamēta. Quinto comparando unam intentionem ad aliam.

¶ Quantum ad primum capitulum est aduertendum

quod quedam res dicuntur vniuersales quodam singularis. Vniuersales autem sunt
quædam a pluribus participatur. vel saltem sunt participabiles quantum est ex
parte eorum ac sic res vniuersalis est principium conuenientie plurium. vel saltem
cui non repugnat ut plura in ipso conueniant. Verbi gratia. Natura humana par-
ticipatur ab eo homine. ut a Socrate/Platone/et Cicerone/et sic de singulis. Quia
enim homo in se habet naturam humanam. Et natura senectus vel solus. licet non
a pluribus actualiter participetur: quantum est ex parte sui. sibi non repugnat
participatio plurium. Et omnes homines conueniunt in natura humana. quia maior
est conuenientia duorum hominum ad invicem quam hominis et alius. hanc conueni-
entiam in natura dicimus esse fundamētum vniuersalitatis. Et natura senectus
est ex parte sui non repugnat quod a pluribus communicetur.

¶ Natura singularis est talis. cui repugnat quod a pluri-
bus participetur. Vel est talis in quo plura non conueniunt. ut Socrates/Plato. Socras
res est sic coram quo nullo modo est participatio. hoc loquendo de preteritis.
sicut accipitur in proposito. et est sic conueniens quod natura singularis nullo modo
est illud in quo plura conueniunt: et sic vniuersalis licet est de omni et singulari. Cum
ergo res singularis nullo modo est communis pluribus in ipsa non potest fundari
intentionis aliquid vniuersalis. quia vniuersale et esse idem sunt. Excludamus ergo
naturas singulares: et per fundamēta non conuenientie aliam istam quinque vniuersalia.

¶ Et sciendum est primo quod in omni natura vniuersa-
licet potest fundari tam intentio prima quam intentio secunda. siue vniuersalis siue
particularis. quia non est aliqua natura quin potest concipi tam simpliciter concep-
tu. i. actu simpliciter intellectu quam conceptu composito. i. actu intellectus composito. Et
sciendum est quod in omni natura singulari potest fundari intentio singularis vel indi-
uidui. Et in omni natura vniuersali potest fundari intentio vniuersalis. Sed quedam
vniuersalium naturarum sunt transcendentes. ut ens res aliquid et verum. Et quedam
sunt in quodam determinato genere collocatæ: ut substantia/corpus/animal/homo
bos/substantia velut caput in homine superum. Corpus velut collum. Quia
instar ventris. homo bos infimum velut pedes hominum. ¶ In naturis communibus
primo modo fundatur intentio vniuersalium transcendens. Et in naturis
communibus secundo modo fundatur hec quinque vniuersalia.

¶ Relinquamus ergo naturas vniuersales primo modo
acceptas et loquamur de naturis communibus secundo modo acceptis. ¶ Quod autem
ibi sunt per se in predicamento: et quedam per accidentia. quia accidit illis et sunt per se
in predicamento. Si primo modo. ut determinatur per se et ordine directo. scilicet sub et supra
vel a latere et ordine in directo. Si primo modo vel secundum naturam pluribus sin-
gularibus et numero differentibus eandem. Vel pluribus naturis specificis distinctis
et differentibus. Si primo modo sit et fundamētum speciei specialissimæ. Unde fundamē-
ta speciei specialissimæ. Natura communis velut predicabilis est de singularibus. Et
vero secundo modo. sic est natura communicabilis naturis vniuersalibus sub se etiam

est directe et sic est fundamentum generis. Unde fundamentum generis est natura
predicabilis de pluribus naturis specificis distinctis in quibus. Sed si con-
tinetur per se in genere et ordine a latere/est fundamentum differentie. Si vero
accidens est inetur in predicamento et per reductionem. Quod est accidens proprium
quod constat ex propriis principiis intrinsecis illius cui accidit/et sic est funda-
mentum proprii. Vel inest et per causam extrinsecam/et sic est fundamentum ali-
cuius quod est quicquid universale. Et exempla huius sequuntur.

**¶ Nota quod quilibet differentia diuisiva generis ge-
neralissimi dicitur suprema quia non est ei aliqua differentia superueniens et om-
nis differentia constituitur in specie specialissime diuisa differentia appellatur. Et
quod dicitur cum non est aliqua saltem formalis et specifica/et omnia differentia
est inter supremam et diuisam dicitur differentia inter media. Illud ergo in quo fun-
datur differentia suprema est natura predicabilis de pluribus differentibus spe-
ciebus non superueniens alia differentia. Et fundamentum differentie intermedia
est natura predicabilis de pluribus differentibus specie in quale substantiale/cui
superuenit alia differentia. Et fundamentum de diuisa est natura predicabilis
de pluribus differentibus numero tantum in quale substantiale.**

**¶ Nota quod in suprema natura comuni que est directe
in predicamento fundatur in medio generis generalissimi/et in infima natura
in omni specie specialissima fundatur in omni natura comuni media/genus sub-
alternum/et species subalterna. Genus vero subalternum dicitur in comparatione
ad inferiora. Species nempe subalterna in comparatione ad superiora. In natura
specialissima in comparatione ad superiora fundatur species subalterna sicut in
alijs. Sed in comparatione ad inferiora non fundatur genus in ea natura specialissima
Sed in utraque comparatione videlicet ad inferiora et superiora illa natura dicitur species habere.**

**¶ Fundamentum ergo generis: est natura predica-
bilis de pluribus differentibus specie in eo quod quid. Fundamentum ergo species est
natura predicabilis de pluribus differentibus numero solum in eo quod quid. Fun-
damentum differentie est natura predicabilis de pluribus in quale substantiale et
conueniens de differentia secundum quod est aliquid esse ad differentiam intermediam et
differentiam supremam. Fundamentum proprii est natura predicabilis de pluribus
differentibus numero in quale accidentale conuertibiliter. Fundamentum acciden-
tis est natura predicabilis de pluribus in quale accidentale non conuertibiliter.**

**¶ Has autem aptitudines et proprietates: presup-
ponit intellectus in natura tanquam fundamentum sine quo non sufficit fundare has
intentiones secundas. Vbi ergo talis aptitudo non potest reperiri conueniens ali-
cui predicamentum universale. Vbi non est conueniens fundamentum aliquid inedi-
tionis/unde quia intellectus non reperit in homine aptitudinem predicandi de
pluribus differentibus specie ideo in eis non potest fundare genus. Et sic de alijs
et intellectus ergo fundando naturas intentiones secundas presupponit naturas et
proprietates in eis super quibus fundat intentiones illas fundandas. Et sic
patet quantum ad primum capitulum.**

**¶ Confirmatio huius in exemplo artificiali. In fun-
damento cuiuslibet edificijs oportet primo respicere fundamentum quod sit conueniens
et fundamentum. Quia ex eius stabilitate dependet tota firmas operis/et pa-
teret discurrendo per singula edificijs et precipue in edificatione domus/mirar
aut ecclesie. Et intellectus ergo artificialiter fundat volens intentiones logica-
les. Vnde sibi respicit ut videat quibus intentionibus/que fundamenta correspon-
dent. Et quia sic dicitur primo de generatione et corruptione componitur et hoc
modum ad cognoscendum heterogenia. Necesse est primo fieri homogenia et tunc
discurrendo. Et cognitio partium presupponitur ad perfectam cognitionem totius (sic
inquirit philosophus primo posteriorum. Item si quis logicus cupit cognoscere intentiones**

propter hoc est recte illud fundamentum subiectum in modo resolueretur ne deficiente funda-
mento a frangitur deinde delectetur. **¶** Ergo dicitur op. affirmatio sunt capitula.
¶ Secundum capitulum.

Videndum est primo que sit natura predicabilis in

eo quod quid. et que in eo quod quale. scilicet. **¶** Illud predicatur in eo quod quid/quod
est quid rei et substantia realiter. vel habet modum substantie. quod est alteri sub-
stantie. **¶** Et quod fundamentum unum generis substantie fundamentum differencie/ideo fundamentum
in natura dicitur predicari in eo quod quid. **¶** Et quia species sic se habet ad d. differenciam in
substantia sicut genus ad differenciam speciem. id species predicatur in eo quod de indi-
viduo. **¶** p. modum rei. **¶** Item vero per p. modum rei respectu substantie. ut p. **¶** Vel dicitur
predicari in eo. sicut communiter dicitur. illa natura dicitur predicari in eo p. quia
potest responderi ad questionem factam p. quod. **¶** Et illa natura dicitur predicari in eo quod
se habet ad alteram informam. et illud informam sic de essentia species. tunc dicitur
predicare in se substantiale. et si sit de essentia species. sic quod sit accidens sub-
stantie predicari in se accidentale. **¶** Et hoc dupliciter. Vel quod dicitur per vel non co-
uertibiliter. si sit quod dicitur cum specie. tunc dicitur predicari in eo quod accidentale
quod dicitur. **¶** Et si sit predicari in eo quod accidentale et pluribus speciebus quoniam
vel e. rate a quo species realiter et actualiter potest separari. et sic e. accidens p. accidens
separabile. vel e. rate a quo species realiter et actualiter non potest separari. et sic est
accidens inseparabile. **¶** Exemplum primum ut alba respectu hominis et hominis. Exemplum
secundum ut hominis respectu albi. et mortalis respectu comitis et ethiopis. **¶** Vel illud dicitur
predicare in se. p. quod conveniunt responderi ad questionem factam per quale. ac.

¶ Ut tunc lucidius appareat quod sit illa natura p. quam natura

possumus sic ut sic respondere. **¶** Hoc quo sciendum est quod in natura species est prae-
quatuor. scilicet. duo priora et duo posteriora. duo priora ut duas partes essentia-
les. et quod constituit essentia species. duo posteriora ut duas partes accidentales ipsi
speciei. scilicet. una quod illarum partium est p. pluribus speciebus et denotatur genus. et
alia est propria et dicitur differencia. **¶** Similiter illorum accidentium una est propria species
et aliud est commune vel conveniunt pluribus. **¶** Primum accidens videlicet propria inest ra-
tione hominis partem scilicet differencie formalem. et altera quod videlicet accidens p. accidens
inest eo ut alterum prior. scilicet. ratione materiei. **¶** Exemplum primum. sicut rationalitas inest ho-
mini ratione rationalitatis. Exemplum secundum. sicut albedo partem dicitur inesse ho-
mini ratione corporis quia solum corpus habet talem albedinem.

¶ Videamus ergo qualis sit aptitudo horum quattuor

ordinum. **¶** Capitulum. **¶** Item ne excepti. **¶** Item natura hominis et natura species. cur na-
ture sunt duae partes essentiales. scilicet. rationale et alai. duae partes accidentales posteriora
et sicut visibile et albi. **¶** Item ergo illa est hominis. quod est communis. videlicet alai dicitur
habere modum substantie. hoc est modum substantie respectu prioris proprie scilicet differencie.
et est substantia pars illa et tertia informam sive actuali. qui modus est motus. **¶** Quarta
dicitur ergo illarum partium dicitur predicari in eo. scilicet. per modum substantie. et alia in eo quod
quale hoc est per modum qualitate. **¶** Sed licet illi modus conveniunt in compositione
ratione ut illud non tamen sic dicitur predicari de alio sed de toto. Quia unum non
substantia alteri nisi prius est in toto nec e converso alterum informam.

¶ Duo etiam accidentia predicabilia sunt in eo quod qua-

le quia terminum se habet ut forma qualitas et actuali respectu species licet non de
actu primum. quia solum talis actu est actu specificus. sed informam de actu
secundum. et forma secunda et qualitas secunda. et ab omni et nature specificiter possit
convenire. **¶** Item terminum per actu primum. et sicut pars communis vel potentia
sic habet modum. **¶** Ab omni respectu partem proprie et actuali. sic natura species
dicitur illarum partium communem esse potentiam respectu veritatis accidentis. **¶** Et
ambo accidentia habent modum informam respectu nature specificae. sicut visibile
et albi respectu hominis accidentis sunt. unum tamen immediate informam at na. na
quod imperet quam alterum. Quia accidens proprium immediate informam at na. na

huius speciei. *Et per hoc differunt a duobus patribus prius.* **¶** Est ergo pars potentialis fundamentum generis pars vero formalis fundamentum differentie. Sed natura specifica constituta ex his duabus partibus est fundamentum speciei. Patet ergo quod illa natura in qua fundatur sit predicabilis in quid et illa natura in qua differentia fundatur est predicabilis in quale. et propter eandem rationem fundamentum proprii et accidentis eodem modo sunt predicabilia. Et quia natura specifica eodem modo se habet ad differentiam individualem sicut genus ad differentiam. Ideo predicatur natura specifica de individuibus in quibus sicut genus de specie.

¶ His visis redeamus ad propositum. **¶** Modus fundandi genus talis est. concipio aliquam naturam et solute predicando et abstractendo eam ab omni inferiori. hoc est intelligo naturam et non intelligo aliquod eius inferius quod est abstractere eam a suis suppositis. et inferioribus abstractere enim est intelligere unum non intelligo aliud. Et sic natura illa gratia exemplo natura animalis que est convenientius fundamentum generis secundum doctrinam precedentem. In hac natura reperio istam proprietatem predicabilitatem de pluribus deinde concipio illa de quibus natura illa dicitur predicabilis de natura humana et asina et in his reperio istam proprietatem que est substantialis aliquid eum quantum ad fundamentum uniuscuiusque non requiritur diversus processus nisi comparando naturam ad illa inferiora ad hoc videtur an illa natura substantiales differunt numero vel specie. Distinguo videri an natura animalis sit predicabilis de illis in eo quod quid secundum regulam prius dictam.

¶ Omnibus his visis comparo animal ad hominem sub ratione predicabilitatis sic dicendo mentaliter homo est animal / asinus est animal et respectus consequens hanc collationem intellectus in animali dicitur genus est in homine et in asino dicitur species. et eodem modo quo fundatur intentio generis in comparatione ad suam speciem ita etiam fundatur intentio speciei in comparatione ad individua deinde hac particula differentibus specie et in loco eius posita hac particula differentibus numero tantum. et ubi prius concipiebam quod illa de quibus natura predicabilis erat (differant specie) hic apparet concipere illa differunt tantum numero.

¶ Differentia fundatur sicut genus hoc excepto non predicatur in quid sed in quale substantiale. Et proprium sicut species nisi ubi dicimus proprium predicatur in quid. hic dicimus proprium esse predicatum in quale accidentale convertibiliter. Et accidentia fundantur sicut differentia / nisi quia sunt fundamentum eius est predicabile in quale accidentale non convertibiliter. Singulare fundatur super proprio rationem predicandi de uno solo de intellectu concipitur naturam solam. inveniunt in hac natura proprietatem predicandi de uno solo et substantialem huius proprietatis comparat solem ad seipsum. sic dicendo solus est solus. et nunc intentio fundatur in comparatione. hac dicitur singularis in sole. et sic secundum aliam et aliam rationem comparandi fundatur aliam et aliam intentionem de intellectu comparato solem ad seipsum sub ratione idemque fundatur intentionem idemque et intellectu comparato solem ad seipsum quod fundatur intentionem differentie que est relatio rationis.

¶ Nota universaliter ad fundandum quaecumque intentionem primo accipias differentiationem intentionis fundande et videris si poteris reperire proprietatem convenientem intentioni illa re in qua est fundabilis comparabis (namque ad illam respectum quoniam) convenit et illa proprietas.

Et intentio consistens ex hac comparatione in re que habet hanc proprietatem
que illa cuius prius accipiebatur distinctionem. Exemplum huius accipio distinc-
tionem speciei que est predicatum de pluribus differentibus numero tantum in
eo quod quid. In homine reperies proprietatem convenientem huic scilicet hanc proprie-
tatem de pluribus differentibus numero tantum in eo quod quid.

¶ Comparabilis tunc hominem ad illa respectu quorum
sibi convenit illa proprietate realis. de qua ab eodem ad solationem. et tunc re-
spectus sequens illam comparationem in homine erit species cuius prius habebat
distinctionem. Proprietas pre-supposita ad fundamentum primam intentionem est
intelligibilis. Unde si res sit intelligibilis in ea potest fundari intentio prima quod
est sequela actus simplicis. Sicut intentio secunda est sequela actus comparati. et
ideo in omni illo potest intentio prima fundari quod simplici actui potest apprehendi.
Intentio secunda non solum pre-supponit rem esse intelligibilem sed etiam referri-
bilem et comparabilem. et hoc secundum aliquam habitudinem que non inest ei ex
sua natura. sed solum ex comparatione intellectus. Unde si intellectus comparat
sistem ad solationem sub ratione particularitatis non fundat relationem rationis. quod
illa relatio secundum quam est comparatio consequitur extrema ex natura extre-
morum. sed si comparat hominem ad system sub ratione predicabilitatis et ad an-
imalis sub ratione subiectibilitatis. tunc sequela utriusque comparationis est relatio
rationis et intentio secunda.

¶ Nota quod res secundum se in qua fundatur intentio secunda
non est immediate fundamentum intentionis secunde. sed res subesse cogit
eo. et sic quodammodo dependet ab intellectu in se cognito. quia si res intentio
secunda non esset relatio rationis. et si immediate fundamentum quod terminus
esset entia realis sed quod immediate fundamentum eius et terminus sunt entia
quodammodo rationis. ideo ratione eorum dependentium ab intellectu potest dici
relationem ab intellectu dependere saltem relationem rationis. non tamen res
sub quocumque esse cognito est immediate fundamentum intentionis secunde.
sed res sub esse cognito et comparato. et res sub esse cognito absolute est imme-
diate fundamentum intentionis prime. et sic aliud quod est immediate funda-
mentum intentionis prime. est remotum et mediarum et secundarium fundamen-
tum intentionis secunde. In quocumque tamen potest unum fundari potest et reliquum
fundari quia quod potest concipi conceptu absolute simplici etiam conceptu pro-
cedit concipi collatione. ex quibus diversis actibus concipiendi originantur ille in-
tentiones diversis. Et sic patet secundum capitulum.

¶ Tertium capitulum.

Iam superest dicere de istis intentionibus. Et pri-
mo de illis secundum se. Deinde comparando ipsas ad sua fundamenta
et postea comparando unam intentionem ad aliam. Et est ergo primo sci-
endum quod duplex est actus intellectus. scilicet simplex quo intelligit tantum unum res
simplicem. et compositum quo componitur unum compositum cum alio. Exemplum
primum de intellectu hominis. Exemplum secundum de intellectu bruti. Propositiones
Boetii est homo. et de hoc duo actus sunt entia absolute et eorum sequela sunt entia
respectiva. Et sunt producentis albedinis generis simpliciter sunt similitudine. sic intellectus
producentis unum actum in seipso et ex consequente sequela actus illius producit habitudinem
intentionis prime. et producit actum secundum eodem modo producit intentionem
secundam. Et intentio ergo prima est sequela actus simplicis. Et secunda inten-
tio est sequela actus comparati. Eius ergo rationis sunt intentiones divise in
duas duas intentiones tamquam in primas suas species. Et intentiones secundas alia
simplices alia implexas. Implexorum alia fundata super aliquam proprietatem
pertinentem ad predicamentum. alia non. vel sic alia per se pertinent ad predicatio-

n. illa non sicut scientia vel universalis. Incipit per se ostendere ad predicationem
 id est quod extremum proprium. Et dividitur in subiectum et predicatum. Et predi-
 carum aliquid predicatur de pluribus, aliud de uno solo, et aliud est singulare si
 de pluribus sic est universale. Et universale aliud predicatur in quibus, aliud in quale
 universale in quibus hoc est predicatum de pluribus in quibus, aliud de pluribus de se
 ferentibus species per modum partium, sic est genus, vel differentibus numero
 tantum in eo quod quibus et sic est per modum totius et sic est species et sic de partibus
 habentur duo prima universalis. Nullum predicatum de pluribus in quale aliud
 in quale substantiale, aliud in quale accidentale. Et in quale substantiale sic est dif-
 ferentia, et sic vel habet differentiam sub se vel non. Si non sic est differentia vera
 ma. Si sic vel solum sub se vel sub et supra. Primum est differentia suprema, secundo
 modo est differentia intermedia. Nullum predicatum accidentale dividitur in quibus
 se accidentale conuertibiliter et non conuertibiliter. Primum modo est proprium, se-
 cundo modo est accidentale. Item complexum aliud complexum complexione prima
 Aliud complexum complexione secunda. Primum modo sic est enunciatio, secundo
 modo sic est argumentum, et hoc dupliciter vel habet evidentiam a se vel a suo sta-
 tu. Si a simili, sic est exemplum, si a se vel consequens sequens formaliter ex an-
 tecedente, et sic est inductio vel ex vi et alius modis si sit, vel illud medium
 est tantum virtualiter inclusum vel expressum. Primum est comprimens, secundo mo-
 do est syllogismus. Sic sic vel consequens sequens de se ex antecedente, vel dis-
 tincte alicuius modi expresse. Vel consequens sequitur ex antecedente, et sic posito
 et concessio, vel tantum apparetur. Si primo modo sic est syllogismus simpliciter
 Si secundo modo sic est syllogismus elenchus. Et syllogismus simpliciter dicitur
 dicitur in syllogismo procedentem ex propriis principiis ad propria et sic est syl-
 logismus demonstrativus, vel a communibus ad propria, et sic est syllogismus topo-
 cus, et sic patet quod et accedunt quod superioris et inferioris inter has
 intentiones et omnes distinctio est brevis propter hanc quod est syllogismus in syllog-
 ismum verum et elenchum, et sic patet quantum ad tertium.

Et quartum capitulum.

Nunc de comparatione ipsarum intentionum iam

ponamus. Et primo comparemus genus ad suum fundamentum de in ista
 predicatione, animal est genus. Distingendum est de predicato eo quod pos-
 set sumi formaliter vel fundamentaliter. Si fundamentaliter sic distingendum
 est videtur per fundamentum in quo et super quo. Fundamentum in quo dicitur
 est natura in qua est proprietas rationis eius fundatur in se. Fundamentum
 super quo est ipsa proprietas super qua fundatur intentio et a qua proprietas
 et movetur intellectus ad fundandum intentionem. Si genus accipiamus funda-
 mentaliter primo sic est predicatio animalis quod item de se ipso predicatur et and
 mal est animal, quod animal est natura in qua genus fundatur. Sed per fundamentum
 eo super quo hoc est secundo modo sic distingendum est videtur verum in com-
 pto vel abstracto, si primo sic est predicatio denominativa, et si equivalet hunc
 animal est predicabile de pluribus differentibus specie in quibus. Si in abstracto
 est predicatio impossibilis. Si genus sumatur formaliter ad hoc patet hunc
 pliciter de quibus vel de modis. Primum modo sic est predicatio facta quod denotat ge-
 nus est de quibus et est genus animalis. Si secundo modo sic est predicatio de
 et denominativa quod suo modo generis intelligitur animalis comparatione ad
 et species.

Pro quo notandum est quod sicut lumen est illud quo

albedo videtur et sine quibus res sunt non terminat actum videndi nam ipsum lumen
 non videmus de quibus sed de quo, et ita potest dici quasi modus videndi vel per
 albedinis, sic quando intelligo quod homo est animal, assensum est animalis animalis
 aliud quod intelligitur sub ratione generis, sic intellectus terminatur ad animalis

et non ad genus. sed genus est modus quod intelligitur et non est illud quod intelligitur
si nisi in aliquo actu reflexo sicut intelligitur omnis intentio secunda. quia primo
intellectus intelligit rem sub intentione et postea intellectus reflectit se super in-
tentionem. Unde licet genus sit illud quo animal intelligitur et hoc actu directo
ut hec homo est animal. aliud est animal. et etiam illud quod intelligitur cum
animali actu reflexo. ut hic animal est genus. tamen utroque modo genus est mo-
dus animalis. quia licet secundo modo genus sit illud quod intelligitur non est intel-
ligitur eadem intentione qua intelligitur animal quod requiritur ad hoc quod effectus
quod respectu animalis.

¶ Vnde eadem intellectione qua intelligo hominem.

intelligo animal et omne quod est superius ad animal sicut eadem visione qua vi-
deo albedinem video colorem et qualitatem. et iteo hec predicatio est vera. Iamen-
do predicatum de quibus homo est animal licet non est sic de animalis genere. quia
animal intelligitur intellectione directa et genus intellectione reflexa. quando er-
go aliquid predicatum est illud quod intelligitur intellectione subiecti. sic est quod
respectu subiecti et quando aliquid predicatum est illud quod intelligitur intel-
lectione subiecti tunc est modus subiecti. et sic patet quod hec predicatio. animal est
genus. est vera de modus. falsa de quibus. Eodem modo responderetur ad istas predi-
cationes homo est species. rationale est differentia. risibile est proprium. album est
accidens. et quicquid predicatur sub aliquo illorum modorum predicandi propriis
predicatur et quicquid e contrario modo predicatur improprie hec ergo predicatio
est propria. homo est animal. et hec est impropria. animal est homo. opposita pre-
dicationi primi modi. et sic dicendum est de alijs.

¶ Notandum quod hoc argumentum non valet. animal

essentialiter predicatur de pluribus differentiis specie de de homine et de asina
ergo animal essentialiter est genus. Et sic dicatur quod de quocumque predicatur. diffini-
tione hac determinatione essentialiter et diffinitum. potest dici quod non est verum
quia quidam potest essentialiter habere aliquem specialem modum respectu dif-
finitionis quem non potest habere respectu diffinitis. sicut accidit hic.

¶ Ideo distinguendum est de antecedente eo quod ly

essentialiter potest determinare predicatum vel modum predicandi. Primo modo
est falsum eo quod dicitur quod hoc predicatum. scilicet predicatum de pluribus diffe-
rentibus specie esset de essentia animalis. Secundo modo est verum quia dicitur
quod animal modo essentialiter et per se predicatur de suis inferioribus speciebus et
sic finitur quarta pars.

¶ Quintum capitulum.

I Am quo ad quintum videamus que intentiones

quibus alia intentionibus conveniant. et que intentiones a quibus re-
movere debeant. et primo de his quibus universalibus de sciatur quod
universalis de quo unum predicatur predicatione denominativa et quod illorum
non potest predicari de eo ad quod comparatur predicatione alia. Scies primo
quod duplex est predicatio. scilicet essentialis et denominativa. Et enim predicatio est
essentialis quando predicatum est de essentia subiecti. ut hic. homo est animal. genus
est universale et hoc accidit quando in predicatione in comparatione ad subiectum
fundatur intentio generis species vel differentie. Unde quod predicatur de genere
predicatur essentialiter vel de specie vel de differentia. sed quod predicatur de
proprio vel de accidente. hoc est quando in predicatione comparatione ad sub-
iectum fundatur intentio proprii vel accidentis. tunc illud predicatum dicitur deno-
minativum subiecti et est predicatio denominativa. Scies etiam quod nullo duo
species sub eodem genere. continentur predicantur de se invicem predicatione essen-
tiali. quia tunc de eodem predicantur opposita. quod verum generis differentia de
nullo oppositum aliter. Etiam scies generaliter quod omnis intentio secunda
fundatur in aliquo fundamento predicatur de eo predicatione denominativa sicut

accidens de subiecto in quo non potest fundari talis intentio de illa est impossibile
ut predicatio. Exemplum primi de homine est species. Exemplum secundi. hominem
species. vel homo est animal.

Nis positis comparemus primo genus ad spe-
ciem secundo speciem ad genus deinde speciem ad differentiam & dif-
ferentiam ad speciem. et sic deinceps. Si queratur qualis predicatio
est illa. genus est species potest respondere distinguere et de subiecto &
de predicato eo quod ambigunt utrum fundametaliter vel subiectu fundametaliter & p-
dicatum formaliter vel subiectu formaliter & predicatum fundametaliter vel utrumque
formaliter. Si subiectu sumitur fundametaliter & predicatu est talis est predicatio in-
propria & indirecta opposita predicatu prima modo dicendi & se. hoc est species de genere est talis
quod est ista. animal est homo. Vel aliter potest respondere distinguere de fundamento penes
fundametaliter in quo vel super quo. de dictu est superius. Si utrumque capiatur per fundametaliter
super quo sic est predicatio falsa. quod est talis quod est illa predicabilis de pluribus differens.
utrumque species est predicabilis de pluribus differens. nunc est talis. Si utrumque sumatur per
fundametaliter in quo sic est predicatio in propria et talis qualis est ista animal est homo. Si
subiectu sumatur fundametaliter & predicatu formaliter distinguitur est directus de
predicato eo quod potest sumi per specie specialissima vel per specie subalterna. Si prima modo
sic est impossibile quod in genere fundametaliter nullo modo potest fundari species specia-
lissima. Si secundo modo distinguitur est directus penes hoc quod potest sumi. ut quid vel de
modis. Et primo modo est impossibile. quod intentio non est de predicato rei. Si secundo modo sic
est vera & denominativa. & est talis quod est ista animal est species subalterna & predicatu
est modus quo intelligitur subiectu animal & non quod. de quidam subiectu. huc capiatur per
species fundata in animali subiecta quod in comparatione ad sua superiora a directo. Et genus
vel per specie subiecta differens fundata in animali in comparatione ad differens super-
iores quod sunt de essentia eius. hunc sumi in genere a latere. Vel per specie subiecta acci-
denti. que species in animali fundatur in comparatione ad accidens. Primum species est con-
suetudinum generis. scilicet differentie. tota accidentis. Omnia his modis hoc est
predicatio denominativa (genus est species) sumendo subiectu fundametaliter pro
fundamento in quo. et predicatu formaliter de modis.

¶ Quo ad tertium membrum distinctionis. Si subiectu
capiatur formaliter & predicatu fundametaliter. sic est predicatio falsa omnino. Si ca-
piatur formaliter utrumque distinguitur est directus. quod utrumque potest sumi ut quod & tunc est
predicatio falsa. quod sic est vera in illa predicande predicatu est de essentia subiecti. vel sub-
iectu est de essentia predicati. quod per in hac predicande quod per de dictu circumscribitur esse man-
erialis vel formalis & genus solus predicatur essentialiter. quod sic idem est per sui ipsius. quod
quicquid est per genus est per species. ut utrumque in distinctione utriusque ponatur. quod per species
teneatur ut quod est per genus quod nihil est de essentia alteri. nisi per. ergo species est
pars speciei. Alioquin ostenditur sic. in illa predicatione hoc est hoc predicatu non est de es-
sentia subiecti. sed de coe et essentia. Si etiam utrumque sumatur de modo est falsa quod
due intentiones de modis opponantur sicut due intentiones de quid. quia comp-
illud quod terminat actum intelligendi est quid. et illud quo aliud intelligitur est
modus. Oportet ergo quod si una intentio sit illa & alia intelligitur & alia intentio sit
illa quod intelligitur. & per hoc est impossibile quod utrumque intencio sit modus alteri. sal-
tem in eadem predicatione. licet non sit impossibile in diversis predicationibus.

¶ Si subiectum sumatur ut quod et predicatu ut modus. per species specialissimam
adhuc est falsa. quod genus formaliter nullo modo potest intelligi in comparatione ad sua in-
feriora sub ratione speciei specialissime. quod sic intelligeretur predicatu de pluribus
sol numero differentibus. quod est falsum quod habet sub se genus specialissimum genus sub-
alternum & differens solus. Si predicatu capiatur de modis. huc per species subalterna huc
per species subiecta differens. huc per species subiecta accidentis. est vera. quod in genere in comparatione
ad universale potest fundare species subalterna. & in genere in comparatione ad ipse quod. & est dea una
universalis potest species fundare quod subiectu differens. & in genere in comparatione ad utrumque

¶ Et nota qd predicatum in quale habet se per modum

Bü

ordine predicamentali. ¶ Daret ergo qualiter ista predicatio est vera? (p. 102) ¶ **I**so de hac predicatione. Genus est species qualis
 res habet multiplicem sensum secundum diversam acceptionem funda-
 mentaliter vel formaliter ut quid vel ut modus. Similis distinctio potest
 fieri omnibus predicationibus sequentibus. Sed quia consideratio universalis
 formaliter ut quid vel ut modus est in prima Logica. Ideo post hanc verificabilem
 consideratio circa universalis solum formaliter accepta pro intentionibus. Unde
 in hac predicatione. Species est genus sumendo subiectum ut quid. et predicatum
 ut modus est falsa. quia species nullo modo potest intelligi sub ratione generis
 nisi ponatur quod species sit genus ad speciem specialissimam et speciem subal-
 ternam. vel melius ad speciem subiectam. et speciem predicatam. quod est falsum
 quia species specialissima continetur sub predicato. et species subalterna sub sub-
 iecto.

¶ **C**um ergo incomplexum diuiditur per predicatum
 et subiectum proximum illud in quo consentiunt essentialiter est incomplexum. et ita
 non est aliqua res uniuoca que importatur per speciem communem utriusque. Diuisio
 ergo speciei in specialissimam et speciem subalternam. vel in subiectum et predica-
 tum est diuisio vocis in significationes. patet ergo quod species communis ista non est
 genus. quia sola vox est communis. ¶ Si sumatur sacra dictione pro specie sic vel sic
 patet quod est falsa quia in nullo modo potest fundari genus. nisi quod habet sub se spe-
 cies. sed species specialissima habet sub se tantum hanc speciem specialissimam et
 aliam. et species subalterna habet hanc speciem et illam que solum differunt numero.

¶ **S**i obiciatur quod hec species fundatur in homine in
 comparatione ad sua inferiora est illud a specie fundata in asino in comparatione
 ad sua inferiora et relationes distinguuntur penes fundamenta et terminos sed et
 fundamenta et termini distinguuntur specificiter ergo species fundata in homine et
 in asino distinguuntur specie. et per consequens species specialissima est genus.
 Responsio. relationes que accipiunt totum esse a fundamento et termino capisse
 veram distinctionem ab illis. sed iste relationes non originantur a fundamento et
 termino sed effectiue ab intellectu. quia intellectus reperit similem proprietatem fun-
 dandi hic et ibi. ergo fundat relationes eiusdem rationis.

¶ **C**ontra istam solutionem arguitur sic. & primo con-
 tra hoc quod dicitur rationem fundandi in homine et in asino esse eiusdem rationis
 puta istas proprietates de quibus intellectus ad fundandum intentiones predi-
 catas mouetur. quia proprietates pullant ex propriis fundamentis subiecti. Cum ergo
 alia sunt principia hominis et asini et alterius rationis. et ex sequente intentione
 non species fundate super his proprietatibus.

¶ **C**ontra illud quod dicitur intentionem speciei non com-
 munitati a fundamento et termino solum. sed etiam ab intellectu. quia omnis res
 speciei qui non necessario consequitur naturam extremorum extremis in actu po-
 tesse. et respectus extrinsecus adueniens et per consequens est aliquod sex principiorum quod
 est falsum. ut patet in discurrendo per singula. quia talis respectus sufficienter diui-
 ditur in illa. Et bene sequitur quod non sit relatio. et per consequens nec relatio
 rationis. consequentia patet. quia ex negatione superioris sequitur negatio inferioris
 et consequens est contra communem opinionem habentem quod intentio speciei
 non est relatio rationis.

¶ **D**icendum est ad primum quod proprietates eiusdem
 rationis possunt profui ex essentiali diversarum rationum. quia non requiritur tam
 ea distinctio contentorum quantum est contingentium. Sicut bonum et asinus sunt di-
 versarum rationum. tamen accipiendi quod in se continentur eandem ra-
 tionis et proprie passionem entis. videlicet unum deum et bonum sunt eiusdem

rationis in omnibus entibus. Unde licet lapis et homo distinguantur specie, non
tamen uniusquodque sed utroque modo unius est eisdem rationis. Unde si ne
cum indeterminate formalis continetur potest dare diversitas formalis contentis
Exemplum primi sicut anima eiusdem rationis, et omnis continet in se potentias
diversarum rationum et eius eiusdem rationis continet in se proprietates diver-
sarum rationum coloris est genus, sed quomodo intentiones secunde sunt accidentia
coloris laetus, declarabitur que sunt proprietates eiusdem rationis, et ita predica-
bitur in homine et in asino sunt eiusdem rationis.

¶ Ad secundum dico quod si ponatur respectus extrinsecus

eius adveniens non sequitur quod sit aliquod sex principiorum, quia non est respectus
realis sed respectus divinus in sex principia est realis, dicitur tamen concordans
do cum principibus, quod necessario sequitur extrema immediata, et ita est respectus
intrinsecus adveniens et relatio et extrema sunt alterius rationis immediata
ratio, tamen fundandi in illis eiusdem rationis puta illa predicabilitas. Unde
sicut in eodem possunt fundare relationes formaliter distinctas propter diversitas
rationes fundandas sicut in seipsum comparatione ad rationem fundatur relatio
convenientis ratione nature et vere differentie ratione proprietatis individualis
sex entitatis. Ita in fundamentis diversarum rationum ratione proprietatis eius-
dem rationis possunt fundari intentiones eiusdem rationis, genus ergo nullo modo
est modus neque specialissime neque subalterne, et sic hec predicatio est falsa, species
est genus sumendo de modis et speciem de quibus pro hac vel illa specie predica-
tur. Secunda predicatio differentia est genus est vera sumendo de illis, pro de illis communis
ad de illis supremam mediam et ultimam, quia talis differentia intelligitur sub ratione ge-
neris respectu illorum, si sit eius species, et hec predicatio est falsa, quia species pro
est differentia non est vera sumendo differentiam pro differentia que predicatur in
ille substantiale vel que facit aliud, quia genus de nullo sic predicatur, sed est vera
pro differentia que predicatur in quale accidentale et facit alteratum quia sicut
predicatur de suo fundamento et facit alteratum et differentia eius rationis dif-
ferre ab aliis cui non convenit genus. Tercia predicatio differentia est species et
vera et pater quod sit quia differentia communis est species subalterna suprema inter-
media et ultima sicut species specialissime, quia quamvis se predicantur in quibus
solum de differentibus numero et converto, species est differentia est vera solum
de iam nuper dictum de genere. Quarta predicatio est ista comparando proprium
ad tria propria universalia, primum ad genus, et videtur quod sic, quia si trans-
bens ponatur habere proprium et genus habet proprium et etiam species, si pro-
prium est genus ad hec tria propria, sed eius conversio est falsa videlicet genus et
proprium quia de nullis predicatur genus formaliter in quali accidentali comen-
tibiliter, hec predicatio proprium est species est vera sicut sumatur species pro spe-
cie subalterna, vel pro specie specialissima prima et subalterna, secunda universa-
lis et specialissima, secunda huius proprii et illius eius conversio est falsa, species
est proprium, quia de nullis predicatur secundum rationem proprii, hec predica-
tio proprium est differentia non est vera sumendo pro secundo universali, quia de
nullis predicatur in quale substantiale, et similiter eius conversio, differentia est
proprium, quia de nullis predicatur in quale accidentale convertibiliter.

¶ Quinta predicatio comparando accidens ad genus

et quod pater sit vera si ponatur accidens quod convenit multis speciebus de aliis
et accidens quod convenit determinatur uni speciei vel solum individui boni spe-
cies, de idem vel actualiter idem qui solum convenit bonis ad, accidens ergo est
genus ad accidens indeterminatum multis speciebus et terminatum uni speciei
boni accidens predicatur de pluribus differentibus specie, et aliud de pluribus
differentibus numero tantum, et conversio similiter est vera, scilicet genus est acci-
dens quia predicatur in quale accidentale de suis fundamentis non convertibiliter
sed sicut hic, animal est genus.

Hec predicatio accidens est species patet qd sit vera

huc sumendo accidens pro accidenti communi ad accidens indeterminatum et de terminatum vel pro altero illorum omnia hec tria sunt species subalterne dicitur. sed duo dicuntur species specialissime respectu proprium singularium. eius conuersa est vera similiter. scilicet species est accidens. ut euidet ex dictis. hec est falsa accidens est differentia. qd de nullis predicatur in quale substantie. Et tamen conuersa est vera. scilicet differentia est accidens. qd accidit rationali et irrationali qd abest preter subiecti corruptionem quia predicatur accidentaliter et non conuertibiliter de illis. hec similiter est falsa accidens est proprium quia de nullis predicatur accidentaliter conuertibiliter. proprium tamen est accidens. quia de suis substantiis predicatur.

Actenus de vniuersalibus hic locuti sumus res

liquum nunc est de aliquo aliter insistantibus ubi est aduertendum qd in omni natura inferiori in comparatione ad suum superius potest fundari intentio singularis qd est correlatiuum vniuersalis. qd omne infertur est singulare respectu sui superioris. Unde sicut intentio vniuersalis potest fundari in ente in comparatione ad predicata ita in predicamentis potest fundari in singulare in comparatione ad ens. Et loquor de singulari subiecto qd videlicet subicitur vniuersali.

Individuum dicitur proprie qd non est natum diuidi.

quia in nulla natura vniuersali que est apta nata diuidi in plura singularia potest fundari intentio individui. potest tamen fundari in infinitis naturis omnibus predictorum sicut in illo homine hanc superficiem illa albedine. patet ergo qd singulare est superius ad individuum. qd quicquid est individuum est singulare non e contra. Et suppositum potest fundari tantum in infimo singulari generis substantie. et sic omne suppositum est individuum non tamen e contra. Intentio persone potest fundari in individuo rationali. ut in hoc homine vel in hoc angelo omnis persona. ergo est suppositum et non e contra.

Suppositum ergo est superius ad personam habent

ergo hec se ad finem sicut superiora et inferiora. scilicet singulare individuum suppositum et persona. Et sicut vniuersale est superius ad quicquid vniuersale. ita singulare subiectum qd est correlatiuum vniuersalis est superius ad correlatiua quicquid vniuersalia. Et singulare ergo subiectum est superius ad speciem subalternam que est correlatiuum generis. Et ad individuum subiectum correlatiuum specie specialissime. Ad speciem subiectam correlatiuum differentie. Ad individuum subiectum correlatiuum proprium. Ad speciem subiectam correlatiuum accidentis. Unde de sicut hec predicatio est essentialis species specialissima est vniuersale. ita hec qd essentialis species subalterna est singulare subiectum.

Illa dicitur species subalterna que fundatur in natura

directe posita in linea predicamentali sub alia natura. igitur qd natura in qua fundatur species subalterna non ponitur sub aliquo respectu cuius dicitur species nisi respectu generis. Ideo species subalterna est solum correlatiuum generis. Et species ergo fundata in homine in comparatione ad differentiam vel accidentis dicitur dicatur species subiecta non tamen est species subalterna. Et etiam individuum correlatiuum species specialissime potest dici individuum subalternum. quia eius fundamentum ponitur sub fundamento species. Et individuum correlatiuum individui subiecti qd fundatur in individuo in comparatione ad se. et potest dici individuum quod est correlatiuum proprii. et potest dici distinguendo contra alia individua proprietaria.

Finis.

Gemus e gemis

Vna mētio p̄ra nō est p̄ seip̄o
~~mētio~~ p̄ra ut modus et erat
Vna mētio

dicti q̄ nō ē nō bō q̄ supponit p̄ amē. illa dīffērentia q̄ rē dīffērentia
aliq̄ p̄ hēc ē hīc modus q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia ē dīffērentia
hēc dīffērentia p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia
et dīffērentia ē hīc modus q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia
ex dīffērentia p̄ dīffērentia illa ē dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia
hīc modus q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia
p̄ dīffērentia ē nō ē dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia
p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia
p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia
p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia p̄ dīffērentia

Incipit in omni predicamentum
omni et p̄ dīffērentia q̄ nō ē dīffērentia
ip̄it p̄ dīffērentia p̄ dīffērentia
ut ē q̄ nō ē p̄ dīffērentia limitat
cānū uniuersum.

Ens in sua maxima cōtate dividit^r in ens reale et ens rationis.
Ens reale est illud qd p^r esse in nullo intellectu opāte ut hō, lapis.
Ens rationis ē illud qd p^r esse sine operatione intellectus ut gen^s species et c.
Ens reale dividit^r in duo. scilicet in ens reale finitū et reale infi-
nitū. si sit ens reale infinitū sic deus est. Ens reale infinitū dividit^r
in duos scz in substantia et aās. substantia em^o est ens quod p^r se existere
possit ut homo, animal, lapis, lignū. Substantia dividit^r in substantia
p^rima et 2^a. substantia p^rima ē nihil aliud nisi individuum in gⁿe substantia, ut
socrates, plato, et c. substantia 2^a ē gen^s et species, de gⁿe substantia ut homo
animal. aās est illud qd nō p^r esse sine alio ut albedo in folio nō
p^r esse sine folio. aās dividit^r in nōne p^rdicamenta scilicet in quat^r
tate et q^uitate et c. de q^uibz aristoteles determinat in libris p^rdicamentoz.
Secundu^m membrū p^rnci divisionis videlicet ens rationis in duo in incōple-
xu et in g^rplexu. g^rplexu est duplex. scz g^rplexio 1^a et g^rplexio 2^a. g^rple-
xio 1^a est p^rop^r. cōplexio 2^a est q^uā. incōplexio est un^u finitū
ut hō, aīat. Incōplexu dividit^r in int^r, et fin^r, univ^rsale est illud quod
p^rdicat^r de pluribz. fin^r est id quod p^rdicatur de uno solo. ut d^r
vidit^r in quibz univ^rsalia ut p^r p^r porphirū, et c. p^r divisio entis 2^a
Nō q^u d^r p^r de pluribz. scz limitatū et p^r transcēdes. p^rdicatū limi-
tatū ē quod ē in aliq^u p^rdicato determinato ut hō ē sic in p^rdicamento sub^r
q^u nō sit in p^rdicamento qualitatis, nec quantitatis et c. p^r transcē-
des est q^u nō ē determinate in uno p^rdicamento s^z idifferet in oibz ut
ēs, unū, res, et aliq^u. quae quatuor inveniunt^r in omni p^rdicamento
Itē 2^a ē p^r de pluribz s^z p^r univ^rocū et p^r equiv^rocū. adē q^u
dico utē est p^r de pluribz illis accipit^r p^rdicatū p^r p^r univ^rocū
et limitatū et sic p^r q^u ens nō est utē q^u nō est p^r limitatū
et cōmis nō est utē q^u nō est p^r univ^rocū.